

...nlarıyla
...na göre kanal, son iki yıldır
nde 70 milyar izlenmeye ulaştı. Sektöre
ları Ülke Müdürü Timur Altop'a göre
endirmesi getirdi. PINAR ÇELİKEL s. 10-11'de

NETFLIX

28 yıldır Türkiye'yi anlatan rehber yenilendi

35 yıllık turist rehberi Şerif Yenen'in 1997 yılında hazırladığı seyahat kitabı *Turkish Odyssey*'in yenilenmiş baskısı raflarda yerini aldı. Yenen, bu baskıda Anadolu'nun bakış açısını merkeze alıyor, Batılı kaynaklardaki eksik bilgileri tamamlıyor ve Türkiye'yi daha yakından tanımak isteyen gezginler için bir rehber oluşturuyor. s. 9'da

Şerif Yenen

Payidar Şeyma
Alıçır, Türk-Os-
manlı Portre,
2025, Vision
Art Platform

...r:
yaşayacak,
öğü depreme
yaşayacak
k bir deprem
dan yardım gelme-
male edemeyeceğiz,
retti. • Elektrikli araç,
ürmek mümkün değil,
arda durmamalıdır. 37'de

an Hoca'dan lenme notları

u zencefil yaş zencefilden daha
alıdır. • Zerdeçal bilinen en
tamircisi doğal besindir.
... var. • K2
DİM

PERASMA'NIN LEROS'TAKI SERGİ SERİSİ BU YAZ DA DEVAM EDİYOR

Leros Adası'nda karşılaşmalarla örülü bir sergi

Perasma'nın kurucu eş yöneticileri Burcu Fikretoğlu ve Gizem Naz Kudunoğlu'nun Leros Projesi kapsamında hazırlanan *Folding The Sea Into Dresses That Dissolve Like Salt* (Tuz Gibi Çözülen Elbiselere Katlamak Denizi) sergisi, 29 Haziran'dan itibaren Leros'ta, iki mekanda ziyaretçilere açılacak.

Sergi, 29 Haziran-23 Ağustos arasında Leros Adası'nda, Kandiloglou Konağı'nda ve Lakki'deki ilkokul binasında görülebilir

Her yıl sanatçılarla Leros Adası'nda özgün karşılaşmalar yaratan sanat platformu Perasma, bu yaz da denizle, hafızayla ve mekanla kurduğu ilişkilerle dikkatli adaya çekmeye hazırlanıyor. Burcu Fikretoğlu ve Gizem Naz Kudunoğlu'nun es yöneticiliğini üstlendiği platformun Leros

Projesi, bu yıl Fındık The Sea Into Dresses That Dissolve Like Salt (Tuz Gibi Çözülen Elbiseler Kalkarak Deniz'i) başlıklı sergileye, 29 Haziran-23 Ağustos 2025 tarihleri arasında yine zamana ve mekana yayılan çok katmanlı bir anlatı kuruyor. Adanın tarihini belleğinden iz bırakarak iki mekana yayılan ve Gülsün Karumustafa gibi isimlerle 25'in üzerinde yüzölçümü ve uluslararası sanatçıların eserlerini görülebilirliğiyle, Glissant'ın takmadıkları gibi illiklerden çok, alan bir yapı kurarken, sezgilerimize hitap edip karşılaşılmaya alan açacak.

"Artık sergi", tekil edisyonlardan oluşan bir didazen çok, yaşayan ve dönüşen bir düşünel yayına evrildi" diyen kuratör ortaklardan Burcu Fikretoglu ve Gizem Naz Kunduoglu'yla serginin kavramsal alanı planını, sanatçıların kurulan yapıtoloji ve Lerou's'un "olup hal'i"ne dokunan sanatsal konuşmaları konuştuk.

25'in üzerinde ulusal ve uluslararası sanatçının eserleri Leroy Adası'nda olacak.

Bu proje Leros Adası'yla, deniziyle diyalog halinde diyebiliriz. John Donne'un Veda: Yas Tutmayı Yasaklayan şiirindeki pergel metaforu serginin düşünsel çerçevesini oluşturan noktalardan. Bu noktada köklenmek ve özgürlük gibi kavramlar nasıl bir anlam oluşturuyor?

Biri sabitken diğeri dalre çizen bir pergel gibi, sergi de köklenme ile açılma arasında salınıyor. Bu hareket, duraganlıktan değil; görünmeyen, sezgisel

bir merkezle kurulan bağdan doğuyor. Köktenken, burada bir yere tutun-
maktan çok bir ritme, bir çağrışma,
karşılaşma anlamı yaşanmak gibi. Öz-
gürlük de bir özgülükle değil, merkeze
bağın kaybetmeden gelişebileceğini
çöğalabilme hal. Bu salınım, bir yapının
değil, işkilerin etrafında şekillenen
bir düşünüşü çağırıyor. Tipik
Glissant'ın takmadıkları gibi
tarihi ettiği gibi: Her ada kendi
bütünlüğünü korurken, baskı
adaların kurduğu ilişkilerde
anlam kazanır. Sergi de bu
anlamda tek bir merkezin
etrafında dönmüyor, işkilerin
sesler ve karşılaşmaları arası-
da devinen bir yapı kuruyor.

Leros'ta zaman ve deniz
Adanın bir "oluş" hali olduğunu düşünürsek, denizle özgürlük sunarken kara sınırıyla buna bir hat çizer. Bu yılki sergi, bu oluş halini, adanın denizle kurduğu ilişkiyi başka hangi sanatsal ve düşünsel kavramlar üzerinden ele alıyor?

Ada bir olus halı tayşer. Ne tamma-
ca, ne de bütünüyle sinirli; işler
bir arada ve bu ikilik birbirini dışlamıyo
Aksine, biri diğerini birbirinden kılıyor. Ka-
deniz bir özgürlük hissi verirken, ka-
kığın etrafına birice bir hat çiziyor. Bu
yıldız sergi, bu açılış ve sinir arasındakı
salınım içinde var oluyor. Sabit davranış-
vermekten seçmeye, çağırışına ve hep
kimseler anıyor. Jodorowsky'nin sözünü
kettela alarak: Kuyruk bir cevabı olduğu
için değil, bir şarkısı olduğu için şarkı
söyler. Bu sergideki işleri de açıklamak
yerine hissettiriyor. Bazen bir iz, bazen
bir yankı gibi belirliyor. Leros'ta zaman,
deniz gibi; geri dönen, iç içe geçen bir
akış tayşır. Mül, hafıza ve tarih zamanı
zaman yüzüne koyuyor; şimdilik iç içe ge-
nen. Sergi de bu akışın içinde yer alıyor.
Bir başlangıçtan çok, bir devinim halinde
vaktin dınıyor.

Sergi hangi mekânlarda görülebiliyor?

Sergi bu yıl da iki farklı mekana yayılıyor. Karma sergi, geçen yıl olduğu gibi yeni Kandilgözü Konagi'nda yer alıyor. 1886'da inşa edilmiş bu neoklasik yapı Leros'un belleğinde hem tarihsel hem de mimari açıdan özel bir yer tutuyor. İkinci mekan ise Lakki'deki ikkoluk binası. 1936 tarihli bu yapı, adada İtalya yönetimi döneminde inşa edilmiş ve rasyonalist mimarının karakteristik izlerini taşıyor. Bu yıl, binada Gülsün Karamustafa'nın mekana özgü yerleştirilmesi izlenebilecek.

Hangi sanatçıların, hangi türlerden toplam kaç eserini görebiliyoruz?

Bu yıl sergide 25 ünü üzerinde sanatçı yer alıyor. Farklı çizgi romanlardan, farklı disiplinlerde ve karyerlerinin farklı evrelerinde üretim yapan isimler bir araya geliyor. Resim, fotoğraf, seramik, heykel ve videoyle yerleştimeci gibi farklı ifade biçimlerini yaygın işleri arasında, bu sergiye özel ürettikleri yapıtlar da var. Daha önce ürettikleri ama bu yılki kamusal çerçeveye yeni bağlamlarda yeniden okunan işleri de. Bazı sanatçılar bu yıl ilk kez yer alıyor; bazıları ise projeye daha önce katılmış, sergiye kurdukları diyaloga bu yıl yeni bir biçimde sürdüyor. Hüseyin Aksoyulu, Deniz Aktaş, Korakrit Arunandonchai, TM Davy, Brian Eno, Laura Footes, Alice Guittard, Gülsün Karamustafa, William Kentridge, Joline Kwakwanben, Ömer Pekin, Takis, Rius van de Velde, Evgeny Evgenyev ve Chen Wei gibi isimler bu yılki seçkide yer alıyor.

Lal Ensari'nin performansı

Sergi dahişinden projede hangi etniklikleri izleyebiliriz bekliyor?

Sergi kapsamında gerçekleştirilecek programlar arasında, The Centre for the Less Good Idea ile başlatılmış olan birliği öne çıkıyor. William Kentridge ve Bronwyn Lee tarafından Johanesburg'da kurulan bu disiplinlerarası oluşum, farklı alanlardan sanatçıları bir araya getirecek ortak üretimi alan açarı yapıya sahip. Temmuz ortasında The Centre, Lerose merkezi Artemis Kültür Topluğuna yapı birliği içinde, bu topluluğun sanatçıları biriktire süreb, bizi performans serisi olarak kayacak. Aynı dönemde, genç sanatçı İsa Eyni'nin sergisi ve mekana özgü bir performans da gerçekleştirilecek. Program detayları önümüzdeki günlerde paylaşılacak. Sergi süresince hem açık katılımlı hem de davetli etkinlikler düzenlenmesi devan edebilir. *

Karma sergi
geçen yıl olduğu
gibi yine Kandil-
oğlu Konak'ında
yapılıyor.

**3 cilt ve 1370 sayfada
Türkiye'nin
kültür
rehberi**

37 yıllık turist rehberi Şerif Yenen'in ilk kez 1997 yılında yayımlanan kitabı *Türkisch Odyssey*, yenilenmiş baskısıyla 28 yıl sonra üç cilt olarak raflardaki yerini aldı. Özellikle yeni oluşan "Neolitik Türkiye" rotasına dikkat çekiyor

PINAR ÇELİKEL
pinar@gazeteoksijen.com

Rehberlerin en büyük misyonları her zaman ülkelerini ve çok değerli olan kültürel mirası özellikle uluslararası alanda tanıtmak olmuştur. Ülkemiz özetinde, 1980'lerde sadece Akdeniz ve Ege kıyılarıyla sınırlı olan rehberi geziler, son yıllarda, İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu'ya da uzanıyor. Üstelik bu bölgelerdeki rotalar sadece yabancı turistlerin değil yerli turistlerin de gündeminde artık.

İşte bu nedenle 28 yıllık turist rehberi Şerif Yenen'i 1997'de hazırladığı kitabı *Türkisch Odyssey*'in yenilenmiş baskısının raf-larda yerini alması çok önemli. 1990'larda bir Türk rehber tarafından İngilizce olarak yayımlanan ilk Türkiye rehberi özelliğini ta-şıyan kitap geçen yıllarda Türkçe, İtalyanca ve Almanca'ya da çevildi.

Bugüne kadar binlerce gezeşine Türkiye'yi derinden tanıtan ve bu birikimi bu esere yansıtan Yener, bu yeni basılda özellikle Anadolu'nun batısı açısını merkeze alıyor, Batılı kaynaklardaki eksik bilgileri tamamlıyor ve Türkiye'yi daha yakından tanımak isteyen gezginlerin için bir rehber oluşturuyor. Uçtık ciltten ilk cildi tarihi, coğrafya ve kültüre ayırıyor. İkinci ciltte Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri var. Üçüncü ve son ciltte ise Anadolu, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun tarihytle hem de ilişkileriyle yer alıyor. Yener'in kitabı yeni ve zamanlarda Türkiye'deki gezgin alışkanlıkların konuştur.

Görsel bir şölen

Kitabın 30 yıllık bir öyküsü var. Bu yeni edisyona neler eklendi?

sinirli, teknolojik imkanlar bugünkü kadar gelişmiş değildi. Buna rağmen dort yıl üzerinde çalıştım gibi çok basit, merhum Ekrem Akurgal gibi çok kymetli isimlerden ovğular aldı. Aradan geçen yıllar boyunca hem kendi şahsa deneyimim arttı hem de bilimsel kaynaklara ulaşmak kolaylaştı. Pandomden bu yana katkı kapamayı seğıle de güncelleme fırsatı buldum. Yeni edisyon hem erkek hem de gorsellik sından esinlenir 25 kati hacminde, ok daha zengin. Kendi hazırladığım erer planları, haritaları ve illüstrasyonları ilk kez tek bir sayfa da araya getirdim. Ayrıca gelişen fotoğraf teknolojisi sayesinde gorsellerin kalitesi de ciddi seğıiler arttı; birçok yeni fotoğraf çekimi gerçekleştirdik. Bu haliyle, hem akademik bir derinliği hem de gorsel bir zöleni bir araya getiren bir yayın ortaya çıktı,

Çok uzun yıllardır bir rehber olarak gezginlere ülkemizi tanıtıyorsunuz... 27 yıl önce hangi destinasyonlar göz önündeydi, şimdilerde daha çok hangi öğren yerlerini görmek istiyor gezginler?

37 yıllık rehberlik serüvenimde turizm trendlerinin nasıl evrim geçirdiğini yakından

gözlemleme sansımı oldu. 30 yıl önce "klasik Türkiye turu" denilen rotalar hakkında İstanbul, Kapadokya, Pamuklake ve Efes gibi belli başlı destinasyonlarda otobüsle yapılan geziler, sabit müze ziyaretleri, standart yemekler... Ancak artık gezinmez dedece görmek değil, deneyimlemek istiyor. Yerel halkla tanışmak, lezzetlerin incini sürmek, gelenekleri deneyimlemek... Bu değişimle birlikte bir rehberler de kendimizi değiştirdik. Son yıllarda özellikle Neolitik Çağ'a dair kazınları yoğunlaşması Göbeklitepe, Karahantepe ve Taş Tepeler gibi yerler dünya çapında ilgi görmeye başladı. Yeni bir "Neolitik Türkiye" rotası oluştu. Kapadokya ve Efes gibi klasikler hâlâ cazibesini koruyor ama artık bunları daha bilinci, deneyim temelli gezilerle desteklemek gerekiyor.

Efes, İstanbul, Kapadokya ilkemize gelen her gezginin ilk tercihleri... Peki sizce yerli turistler hangi rotaları kaçırmamalı?

Yerli gezginiere tavsiyesi: Gidilecek yerleri sadece "güzel oldular" (i) seçmek yerine tematik geziler yapmalan. Örneęi Güneydoğu Anadolu'daki Neolitik kültürün rotası (Göbeklitepe, Karahantepe, Ortan Anadolu'daki Catalhoyuk gibi yerlesim alanlarından Hititler'in zinde Hattusa, Alacahöyük gibi merkezler... Demir Çağı'na Ürartılar, Frigler, Lidyalılar gibi uygarlıkların ziri sürmek de başka bir rota olabilir). Tematik yaklaşımlar hem kültürel bir derinliğ sağlar hem de daha bilinci bir seyahati mümkün kılar. Örneimizde, uygarlıklar mozağı var olan bir sudece tek bir döneme sinirli okumaktak sererik.

ron sadece bir
ri değil; içinde
gelenekler,
r ve günlük
var. Örneğin,
rimizin en çok
ği konuların
ek halleri

Bir Anadolu ozanı olan Homeros'un dünya çapında tanınması bizim için gurur veriydi. Oysa gideceği eserlerde geçen coğrafyaların önemli bir kısmı bugün Türkiye topraklarında yer alıyordu. Ne var ki bu kültür mirası gerektiği kadar sahip çıkılmıyorsa söylemek zor. Homeros'un Troya Antik Kenti gibi örnekleri dışında, Odyessey'nin izlerini Anadolu'daki turizm potansiyeline dönüştür-

türülmesi konusunda henüz yolun başındayız. Homeros'un eserlerini temel alan tematik rotalar ve mitolojik turizm odaklı projeler, Ege kıyılarımızın kültürel değerini tüm dünyaya tanıtmak için müthiş fırsat sunuyor. Umanın bu tür yaklaşımlar daha fazla destek görür.

Bu kitap sadece bir arkeoloji rehberi değil, aynı zamanda da Türk kültürünü anlatan bir kaynak... Kültürel olarak hangi özelliklerimiz öne çıkıyor?

30 yıl önce Türkiye hâlâ bir "bilimsiz-meyan ülkesi" gibiydi, egzotik ama yeterince tanınamayan. Bugüne kültürel çeşitliliğimiz, tarihsel katmanlarımız ve yaşam tarzımız daha çok ilgi görüyor. Yabancı ziyaretçilerin en çok sorduğu şeyler bazen bir müzemin içkisindekin çok sokakta yaşamı ilgilil oluyor. Türk kahvesi nasıl içilir? Misamileperverlik neden bu kadar önemli? Konşuluk ilişkileri neden hâlâ güçlü? Ticaret gelenekleri neler? Kitapta bir tır detaylara yer vermek, Türkiye'yi daha iyi anlamak adına çok değerliydi. Çünkü kültür dediğimiz şey, sadece geçmişin izleri değil, bugünün de...